

24 августышто фин-угор тўнян тўвыра рўдыверыштыже - Унчо селаште, регион-влак кокласе Угинде пайрем эртен. Тушто Марий Элын тўрлө районлаже, тыгак Удмуртий, Татарстан да Киров область гыч толшо фольклор коллектив-влак шке йўла ойртемештым ончыктеныт.

У киндым шийыт.

маште кучылтмо тўрлө арверыштым - сорлам, сапондым, комдым, ленежым да тулеч молымат ужын, ик татлан тунамсе шурно пасужак шинча ончылан сўретлалте. Туштак, пайремым эртарыме верыште, фольклор коллектив-влак у шурно дене ыштыме кинде да пучымыш де не сийленыт, вужга мелнам, перемеч-когылым, тутло дечат тутло молочкышым тамлен ончаш ўжыныт. Пучымышым кузе шолтымо мастарлыкышт денат палдареныт. Параньга районисо Ондросола тўвыра пёртын усталык коллективше гыч ик мыскараче пучымышым "товар дене" кузе шолтымо нерген прояклыш. Кочкын ончышна, пучымышыжо пешак тамле ыле.

Кумылан-влак районисо тўвыра, спорт да туризм пёлкан эртарыме модыш конкурсышкыжо ушненыт. Йоча-влак дене пырля кугыен-шамычат чолгалыкыштым ончыктеныт.

Пайрем мероприяшты тидын дене мучашлалтын огыл. Кастене Унчо селасе тўвыра пёртыштө "Тургым телеспектакльым ончыктеныт. Тушто М.Шкетан лүмеш Марий кугыжаньш драме театрын артистше-влак модыныт.

Лариса ПЕТРОВА

УНЧЫШТО - УГИНДЕ ПАЙРЕМ

"... Ош шыналыкым орвашке шарен пыштен, клат гычше урлыкым луктын оптен, комдыжым шынден, тырмажым пыштен, тичмаш киндыжым пыштен, пасушкыжо миен шуын, тырмажым кумык кудалтен, шыналыкым почын шынден, урлыкышым комдешыже темен, кум пырчетым кышкалын, тўжем шурнетым шочыкто. Тўнжым нугыдым, вондыжым омыж гае пенгыдым шочыкто, вуйжым тутто муно гае тутым ыште. Кинде Шочын, кинде Пўрышө, мланде ўмбалне ўдымө шурнет дене йывыртыкте. Удымө киндетым шуко мардеж деч, неле покышым деч, осал тул деч, сут коля деч, шуки-копшанге деч, шала вольык деч арален шого. Кинде гай пенгыде мелна гай кимда ош

Калык дене пырля.

МУТЫМ - УНА-ВЛАКЛАН

Геннадий Андреев, Арбор ял:

- 71 иаш улам. "У ял" ансамбльыш ушнымемлан ныл ий лиеш. Унчо кундемыш мый куанен толым. Тылеч ончыч сўан фестивалыштат лийынам. Калыкшак тыште марий шўлышан, поро кумылан. Сандене чонланат сайын чучеш.

Пытартыш жапыште такшат марий койыш утларак палдырна, виягеш. Самырык-шамычат шке калыкышт дече мелын савырнат.

Галина Ермолаева,

Удмурт республике, Варале ял:

- Мемнан ансамбльна "Варале сем" маналтеш.

пенгыде, мелна гай кумда, ош туара гай волгалт, йй гай яклака, мйй гай шере ильш дене илаш полшо. О поро Кугу Юмо, пайрем чеснам йбратен толо!" - кугезына-влакын теве тыгай куатле шемакштым йонгалтарышт вудышö-влак — Марий тувыра рудерын тувыра паша шотышто отдел вуйлатышыже Галина Ласточкина ден Самырык театрын артистше Игорь Актуганов. У кинде дене калыкым сийлымеке, сценыш уна-влак лектыч: Марий Эл Республикысе тувыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министрын алмаштышыже

Г.Ширяева, молодежный политике, спорт да туризм йодыш дене министр Л.Батюкова, ял озанлык министерствын представительже Н.Пивак, марий Онъыжа Э.Александров, Морко районысо администрацийым вуйлатыше А.Голубков, ял шотан Унчо илемын администрацийым вуйлатыше И.Евсеев, МариНИИЯЛИ-н директоржо Е.Кузьмин, Федерал калыкле тувыра автономийын исполнительный директоржо Н.Пушкина.

"Оргкомитет лум дене мундыр кундемла гыч толшо коллектив-влаклан таче моткоч кугу таум ойлымо шуэш. Тургым жапым ончыде, мемнан уймакшына чыланат поро кумыл дене ушненыт. Регион кукшытан тыгай кугу пайрем Унчо селаште ынде латикымше гана эртарлеш. Тымарте тыште түрлө фестиваль-влак, марий слет, Колумб лудмаш да калык пайрем-влак палемдалтыныт. Унчо калык кажне ганажат уна-влакым вашлийын моштымыжым кугу кукшытыштö ончыктен. Тачат шокшо кумыл дене вашлияш ямде", - каласен республикысе тувыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министрын алмаштышыже Г.Ширяева.

"Таче кинде нерген ойлена. Курым-курымла мучко кинде эн туг кочкыш лийын. Кинде лиш гын, калык ила. Тыште, Унчышто, киндыжат сай почеш, калыкшат паша-

Устел чесет, чеверет - чылажат уна-влаклан.

че да поро. Вүтада тич волькыда, клатда тич киндыда, үстел тич чесда да үстел йыр шуко-шуко унада лийышт", - тыгеракын саламлышт Марий калык конгресс, Марий шымлыше институт да Морко землячестве лум дене Е.Кузьмин ден марий Онъыжа Э.Александров.

Саламлымашке умбакыже Морко районысо администрацийым вуйлатыше А.Голубков ушныш да түрлө отраслыште тыршыше ончыл пашаен-влаклан чапкагазым кучыктыш.

ПУШЕНТЕ ВОЖШО ДЕНЕ ВИЯН, КАЛЫК - ЙУЛАЖ ДЕНЕ

Марий калыкын илышыштыже түрлө йўла кугу верым налын шоген. Марий Элын икмыняр районлаже, Удмуртий, Татарстан да Киров область гыч толшо фольклор коллектив-влак, сценыш лектын, шке кундемсе йўла ойыртемштым ончыктышт. Калык моткоч шокшын вашлие Изнур тувыра пörтын "Уनावий" фольклор ансамбльжын "Шурным түредмаш" номержым. Тошто муро-куштымаш дене пырля нуно тыгак шергаш дене модмашым ончыктышт. Лач тыгак, ятыр ий ожно, кугезына-

Пайрем түрлө конкурслан поян лийын.

влак, чыла нойымыштым монден, у пашалан вий-куатым погеныт.

Угинде пайрем йўлам ожнырак кажне еш шуктен. Пайрем кечылан у шурно пырчым йонгыштеныт, киндым кўэштыныт, пурам шолтеныт. Ешын кугурак айдемыже але ўжмö карт пырчан терке түреш сортам чўктен, Юмылан пелештен, у шурным куштен шогалташ полшымыжлан тауштен, моло пашамат төрлен колташ йöным, тазалыкым, еш куатым йодын. Ты кумал пелештымаште уло еш лийын, родо-тукумат, пошкудо-влакат öрдыжеш кодын огытыл. Икымше кинде шултышым Перкем (улан илышым, поянлыкым) кучен илыше айдемылан пуэныт, вараже моло-влакат сийлалтыныт. Пайремын тўн шонымашыже - у кинде лектышым налаш йöным ыштыше Юмылан тауштымаш, ончыкыжымат у куат дене, у шонымаш дене тыгак таза уш-акыл дене илаш йöным йодмаш.

Угинде пайрем Янык памаш воктене эртен. Сылне олык лапыште погынышо калыкын кумылжым весела муро-куштымаш шулдыранден. Кугезына-влакын шурным ончен куштымаште да тудым поген нал-

сем маналтеш. Меат шкенан койыш-шоктышнам ончыкташ, Унчо да республикын моло кундемлаж гыч толшо марий-влакым ончаш толынна. Пешак куаненна. Йора толынна, маньына. Тыште чылажат куандара: тоштер, түрлымö цех да тулеч молат. Мемнам, конешне, унчо-влак дене от таңастаре. Но меат марий йўланам аралаш тыршена. Теве Анатолий Семеновын вуйлатыме "Царамис" йоча ансамбль Сочи ола гыч лауреат лум дене пörтылын ыле. Нуно Москоштат, Йошкар-Олаштат лийыныт.

Школыштат йоча-влакым почмо йылмылан шумандат.

А ансамбльна нерген каласаш гын, кова-влакым ансамбльшышке кошташ нимо ок чактаре. Ййготым ончыде, кеч лум, кеч йўр лийже, садак тышке коштыт, калыкым куандарат.

Татьяна Кузьмина, Татарстан, Улис ял:

- Мемнан ансамбльна "У ял" маналтеш. Кумылна таче кавашке шумешак нöлталтын. Моткоч порын вашлийыныт. Пайрем программашымаат пеш моторын вудат.

Мемнан Улис ялна Балтач районышто ик марий ял гына. Туге гынат, шкенан йўланам огына мондо: йоча-влак Шорыкйол годым пörт еда коштыт, Кугечымат, Уярнямат пайремлена. Школыштат марий йылмым туныклат.

Ме ансамбль дене шуко вере миен кошгынна. Малмыж, Уржум, Кильмезь районла дене кылна уло. Марий Элыштат лийынна. Теве 11 августышто Куженерыште "Муро памаш" фестиваль лие. Меат тушко уло кумылын ушнышна.

Светлана ПОЛATOBA